

V Bruseli 18. júna 2019
(OR. en)

10446/19

ELARG 30
COWEB 86

VÝSLEDOK ROKOVANIA

Od:	Generálny sekretariát Rady
Komu:	Delegácie
Č. predch. dok.:	10337/1/19 REV 1
Č. dok. Kom.:	COM(2019) 260 final
Predmet:	ROZŠIROVANIE A PROCES STABILIZÁCIE A PRIDRUŽENIA – závery Rady

Delegáciám v prílohe zasielame závery Rady o rozširovaní a procese stabilizácie a pridruženia, ktoré Rada prijala 18. júna 2019.

RADA PRE VŠEOBECNÉ ZÁLEŽITOSTI

ZÁVERY RADY O ROZŠIROVANÍ A PROCESE STABILIZÁCIE A PRIDRUŽENIA

1. Rada berie na vedomie oznámenie Komisie z 29. mája 2019 o politike rozširovania EÚ a správy týkajúce sa Čiernej Hory, Srbska, Turecka, Severomacedónskej republiky, Albánska, Bosny a Hercegoviny a Kosova*.
2. Rada potvrdzuje svoj **záväzok v súvislosti s rozširovaním**, ktoré je naďalej kľúčovou politickou oblasťou Európskej únie, a to v súlade s obnoveným konsenzom v otázke rozširovania schváleným Európskou radou 14. a 15. decembra 2006 a s nasledujúcimi závermi Rady. Tento proces naďalej predstavuje strategickú investíciu do mieru, demokracie, prosperity, bezpečnosti a stability v Európe. Rada pripomína, že osvojenie si základných európskych hodnôt a zaviazanie sa k nim je voľba, ktorá má naďalej zásadný význam pre všetkých partnerov usilujúcich sa o členstvo v EÚ. V súlade s uvedenými skutočnosťami Rada od partnerov naďalej očakáva, aby prevzali zodpovednosť, plne sa zaviazali k európskym hodnotám a dôsledne vykonávali potrebné reformy v záujme svojich občanov. Rada pripomína solúnsku agendu a vyhlásenie zo Sofie a pritom potvrdzuje, že EÚ jednoznačne podporuje európsku perspektívu partnerov zo západného Balkánu. EÚ je odhodlaná posilniť a zintenzívniť svoju angažovanosť na všetkých úrovniach s cieľom podporiť politickú, hospodársku a sociálnu transformáciu tohto regiónu, a to aj prostredníctvom pokračujúcej pomoci na základe hmatateľného pokroku západného Balkánu v oblasti právneho štátu, ako aj v sociálno-ekonomických reformách. Kandidátskou krajinou a kľúčovým partnerom v mnohých oblastiach zostáva Turecko.

* Týmto označením nie sú dotknuté pozície k štatútu a označenie je v súlade s rezolúciou BR OSN č. 1244/1999 a so stanoviskom Medzinárodného súdneho dvora k vyhláseniu nezávislosti Kosova.

3. V súlade s predchádzajúcimi závermi Rady a v zmysle kodanských politických kritérií a procesu stabilizácie a pridruženia, ktorý zostáva spoločným rámcom pre vzťahy so západným Balkánom, Rada potvrdzuje, že v súlade s obnoveným konsenzom v otázke rozširovania je potrebná **spravodlivá a dôsledná podmienenosť** a **zásada vlastných zásluh**. Rada v tomto kontexte zdôrazňuje, že je dôležité zabezpečiť schopnosť EÚ zachovať a prehĺbiť vlastný rozvoj vrátane schopnosti integrovať nových členov.
4. Berúc na vedomie celkovú situáciu v súvislosti so súčasným úsilím v oblasti reforiem medzi partnermi, o ktorej podala správu Komisia, Rada zdôrazňuje, že je naďalej potrebné zameriavať sa na **základné reformy** s cieľom riešiť pretrvávajúce štrukturálne nedostatky v oblasti právneho štátu, základných práv, fungovania demokratických inštitúcií a reformy verejnej správy, ako aj v oblasti hospodárskeho rozvoja a konkurencieschopnosti. Kľúčový význam majú aj naďalej dobré výsledky v oblasti vykonávania reforiem a konkrétne a hmatateľné výsledky v týchto kľúčových oblastiach, a to najmä pre celkové tempo prístupových rokovaní.

5. Rada pripomína, že **právny štát** predstavuje základnú hodnotu, na ktorej je založená EÚ a ktorá je jadrom procesu rozširovania, ako aj procesu stabilizácie a pridruženia. Keďže v tejto kľúčovej oblasti pokročili len niektorí partneri, dôveryhodný a udržateľný pokrok zostáva jednou z hlavných výziev, ktorou je potrebné zaoberať sa v prvom rade, najmä pokiaľ ide o zabezpečenie nezávislého, nestranného, zodpovedného a účinného súdnictva, a boj proti korupcii a organizovanej trestnej činnosti, ako aj praniu špinavých peňazí. Je tiež potrebné zintenzívniť úsilie v oblasti ochrany **základných práv** vrátane práv osôb patriacich k menšinám, vykonávania záväzkov prijatých v súvislosti s objektívnym a slobodným sebaurčením, nediskriminačného zaobchádzania s národnostnými menšinami a boja proti diskriminácii zraniteľných skupín, ako sú Rómovia a lesby, gejovia, bisexuálne, transrodové a intersexuálne (LGBTI) osoby. Zároveň by sa malo zabezpečiť presadzovanie vlastníckeho práva. Čoraz vážnejšie obavy vzbudzuje situácia v oblasti slobody prejavu a nezávislosti médií, ktorú je potrebné naliehavo riešiť rozhodným a účinným spôsobom. Rada pripomína, že je potrebné prijať rýchle a konkrétne opatrenia, aby nedochádzalo k zastrašovaniu novinárov, vyhrážaniu sa novinárom a iným mediálnym aktérom a útokom na nich, a riešiť takéto prípady, ak k nim dôjde. Intenzívnejšie úsilie je potrebné, aj pokiaľ ide o zabezpečenie rodovej rovnosti a dodržiavanie práv žien, ako aj práv detí. Pre zlepšenie správy vecí verejných na všetkých úrovniach je zásadný aj ďalší pokrok v oblasti **reformy verejnej správy** vrátane jej odpolitizovania a vyššej profesionality. Zásadné je aj naďalej riadne **fungovanie a nezávislosť demokratických inštitúcií** vrátane posilneného parlamentného dohľadu. Rada so znepokojením konštatuje, že pretrvávajú tendencie bojkotovať parlamenty, a pripomína, že základnými prvkami dobre fungujúcej demokracie sú aj naďalej zabezpečenie inkluzívneho politického dialógu, najmä s parlamentmi, a pevnejšie postavenie organizácií občianskej spoločnosti. Rada pripomína význam slobodných, spravodlivých a transparentných volieb v súlade s normami OBSE, ako aj potrebu v plnej miere splňať odporúčania OBSE.

6. Pokiaľ ide o **hospodárske kritériá**, Rada víta analýzu Komisie a stotožňuje sa s tým, že je potrebné zlepšiť makroekonomickú, rozpočtovú a štrukturálnu politiku. Poznamenávajúc, že pokrok v týchto oblastiach a pokrok v oblasti právneho štátu a justičného systému sú navzájom prepojené, Rada vyzýva všetkých partnerov, aby na základe svojich programov hospodárskych reforiem vykonávali opatrenia uvedené v spoločných záveroch v rámci dialógu o hospodárskych a finančných otázkach medzi EÚ a partnermi zo západného Balkánu a Tureckom zo 17. mája 2019. Je kriticky dôležité zabezpečiť, aby priame zahraničné investície nenarúšali sociálno-ekonomickú, environmentálnu a finančnú udržateľnosť a aby bola zaručená úplná transparentnosť všetkých investícií, najmä tých, ktoré zahŕňajú postupy verejného obstarávania. Osobitná pozornosť by sa mala venovať riziku nadmernej zadlženosti a predovšetkým v krajinách západného Balkánu aj odovzdávaniu kontroly nad strategickými aktívami a zdrojmi. V súvislosti s tým Rada očakáva, že sa bude v plnej miere vykonávať litera i duch dohôd o stabilizácii a pridružení. Rada pripomína, že EÚ je pre západný Balkán a Turecko zd'aleka najväčším obchodným partnerom z hľadiska dovozu i vývozu. Rada opätovne zdôrazňuje, že je dôležité bojovať proti odlivu mozgov, vytvárať ďalšie príležitosti a zabezpečovať pozitívnu perspektívu pre **mladých ľudí**. Rada v tejto súvislosti víta konferenciu „Ako lepšie reagovať na európske ambície mladej generácie na západnom Balkáne?“, ktorá sa konala v máji 2019 v Bukurešti.

7. Rada s potešením víta historickú **Dohodu z Prespy**, ktorá je významným úspechom a príkladom pre celý región i mimo neho. V tejto súvislosti oceňuje odvahu a odhodlanie zúčastnených strán.

Základnými prvkami procesu rozširovania, ako aj procesu stabilizácie a pridruženia sú aj naďalej **dobré susedské vzťahy** a **regionálna spolupráca**. Rada víta dosiahnutý pokrok a opätovne zdôrazňuje význam regionálnej spolupráce, a to najmä v súvislosti s **prepojením** v rámci regiónu a vo vzťahu s EÚ. Víta tiež regionálnu dohodu o roamingu, ktorá sa podpísala v Belehrade v apríli 2019 a ktorá bude veľkým prínosom pre obyvateľov a podniky v tomto regióne. Rada v plnej miere podporuje konštruktívne iniciatívy a štruktúry, ktorými sa posilňuje inkluzívna regionálna spolupráca, vrátane makroregionálnych stratégií EÚ. Rada vyzýva, aby sa vyvíjalo ďalšie úsilie zamerané na prekonanie dedičstva minulosti a na podporu **zmierenia** na základe atmosféry tolerancie, inkluzívnosti a dôvery, do ktorého bude intenzívne zapojená občianska spoločnosť. Malo by sa zintenzívniť úsilie v súvislosti s nezvestnými osobami. Je potrebné sa vyhnúť vyhláseniam a krokom, ktoré by mohli negatívne ovplyvniť dobré susedské vzťahy a mierové urovanie sporov. Na to, aby sa zabezpečilo, že nevyriešené dvojstranné spory sa vyriešia, je aj naďalej potrebné rozhodné úsilie a čo najpevnejšie politické odhodlanie. Rada pripomína, že je dôležité vykonávať dvojstranné dohody vrátane Dohody z Prespy a Zmluvy o dobrých susedských vzťahoch s Bulharskom.

Rada naďalej zdôrazňuje, že je dôležité, aby sa bez diskriminácie skutočne riešili domáce prípady vojnových zločinov, a že je tiež dôležité zaoberať sa beztretnosťou a zabezpečiť vyvodenie zodpovednosti, a to aj prostredníctvom zmysluplnej regionálnej spolupráce, plnej spolupráce s Medzinárodným reziduálnym mechanizmom pre trestné tribunály a špecializovanými komorami a podporou ich činností. Nevyriešené spory a otázky je potrebné riešiť v súlade s medzinárodným právom a zavedenými zásadami vrátane dohôd o otázkach nástupníctva.

8. Rada pripomína význam ďalšieho prehlbovania spolupráce v oblasti zahraničnej politiky a očakávania Únie v súvislosti s výraznejším zosúladením so spoločnou **zahraničnou a bezpečnostnou politikou EÚ**, najmä v prípade záležitostí, pri ktorých ide o významné spoločné záujmy, ako sú napríklad reštriktívne opatrenia a riešenie hybridných hrozieb. Pristúpenie k EÚ je voľba, ktorá si vyžaduje uznávanie spoločných zásad, hodnôt a cieľov, ktoré sa Únia snaží podporovať vo svojom susedstve a mimo neho, vrátane dosiahnutia úplného zosúladenia so spoločnou zahraničnou a bezpečnostnou politikou a zdržania sa akýchkoľvek krokov, ktoré sú s ňou v rozpore.
9. Rada uznáva, že pre občanov je dôležitá najmä **liberalizácia vízového režimu**, zároveň však nabáda Komisiu, aby ďalej pozorne sledovala pokračujúce vykonávanie kritérií pre liberalizáciu vízového režimu a podávala o ňom správy. Rada pripomína mechanizmus pozastavenia a súčasne nabáda dotknuté orgány, aby zintenzívnili úsilie o riešenie pretrvávajúceho problému zjavne neopodstatnených žiadostí o azyl a ďalej zvýšili úsilie o predchádzanie organizovanej trestnej činnosti a zintenzívnili boj proti nej.
10. Terorizmus, radikalizácia a organizovaná trestná činnosť naďalej predstavujú bezpečnostnú hrozbu pre EÚ a celý región. Rada v súlade s predchádzajúcimi závermi Európskej rady a Rady pripomína význam ďalšieho posilnenia spolupráce s Tureckom a partnermi zo západného Balkánu v oblasti **boja proti terorizmu**, najmä pokiaľ ide o boj proti zahraničným teroristickým bojovníkom, boj proti financovaniu terorizmu, predchádzanie radikalizácii a boj proti nej, posilnenie hraničných kontrol a boj proti nedovolenému obchodovaniu so strelnými a ľahkými zbraňami. Hoci sa operačná spolupráca zintenzívnila, je naďalej potrebné ďalej vyvíjať ďalšie úsilie a dosiahnuť dobré výsledky v **boji proti organizovanej trestnej činnosti**. Rada pripomína podporu EÚ, najmä prostredníctvom mechanizmov a iniciatív v rámci regionálnej spolupráce, ako aj koordinácie prostredníctvom integračného riadenia vnútornej bezpečnosti, a pritom opätovne vyzýva partnerov, aby vo všetkých týchto oblastiach ďalej zintenzívňovali a presadzovali právne a operačné opatrenia.

11. Rada vyjadruje uznanie Turecku a partnerom zo západného Balkánu za ich úsilie a pokračujúcu konštruktívnu spoluprácu v súvislosti s **migráciou**, ktoré priniesli výrazné výsledky. Rada opakuje, že je nevyhnutné, aby sa ďalej vykonávalo vyhlásenie EÚ a Turecka a naďalej poskytovala podpora partnerom na západobalkánskej trase. Na zabezpečenie dostatočnej administratívnej kapacity a kapacity v oblasti presadzovania práva s cieľom riešiť migračné výzvy vrátane boja proti prevádzacstvu migrantov sú potrebné ďalšie opatrenia. Rada pripomína záväzok Únie stavať na dosiahnutých výsledkoch a v záujme posilnenia spolupráce v tejto oblasti i naďalej poskytovať finančnú podporu a technickú pomoc, a to aj prostredníctvom nástroja EÚ pre utečencov v Turecku. Rada víta ukončenie rokovaní o dohodách o štatúte s piatimi partnermi regiónu, čím sa umožní nasadenie európskej pohraničnej a pobrežnej stráže.
12. Rada naďalej zdôrazňuje význam **strategickej komunikácie** vrátane zvýšenia odolnosti partnerov voči dezinformovaniu. Rada zdôrazňuje, že všetci partneri nesú zodpovednosť za to, aby jasne informovali o výhodách a povinnostiach vyplývajúcich z rozšírenia, ako aj o svojom záväzku v súvislosti s hodnotami EÚ a súvisiacimi potrebnými reformami. Pokračujúce úsilie EÚ a členských štátov má aj naďalej zásadný význam, a to aj pri vykonávaní účinnejšej politiky v oblasti strategickej komunikácie vo vzťahu k partnerom, ako aj k občanom EÚ, a to najmä prostredníctvom pracovnej skupiny StratCom Western Balkans.
13. Rada pripomína, že **EÚ** naďalej poskytuje značnú **finančnú a technickú pomoc** procesu rozširovania a procesu stabilizácie a pridruženia, najmä v podobe nástroja predvstupovej pomoci (IPA). Pozornosť by sa mala naďalej sústreďovať na kľúčové prioritné oblasti a posilnenú súdržnosť medzi finančnou pomocou a celkovým pokrokom a výsledkami, ktoré partneri dosiahli pri vykonávaní predvstupovej stratégie. V tejto súvislosti Rada pripomína svoju pozíciu uvedenú v čiastočnom všeobecnom smerovaní v súvislosti s nástrojom IPA III, ktoré obsahuje zásady odlíšenia pomoci podľa výsledkov a spravodlivého podielu.
14. Rada pripomína, že je dôležité realizovať **agendu priorít zo Sofie**. Berie na vedomie správu Komisie o vykonávaní **stratégie pre západný Balkán a** agendy priorít zo Sofie, víta dosiahnutý pokrok a nabáda na ďalšie vykonávanie.

ROZŠIROVANIE

ČIERNA HORA

15. Rada víta **celkový pokrok** dosiahnutý v prístupových rokovaníach s Čiernou Horou, v rámci ktorých sa doposiaľ otvorilo 32 z 35 kapitol a 3 kapitoly sa predbežne uzatvorili. Vo väčšine oblastí sa vykonala dôležitá práca v zosúladovaní s *acquis*. Keďže sa však dokončil inštitucionálny rámec a právny rámec je vo veľkej miere zavedený, je teraz zásadné, aby sa v rámci celého systému právneho štátu dosahovali konkrétnejšie výsledky, ako aj výraznejšia a udržateľnejšia úspešnosť. Rada zdôrazňuje najmä skutočnosť, že pre celkové tempo prístupových rokovaní bude zásadný a určujúci pokrok dosiahnutý v súvislosti s kapitolami týkajúcimi sa právneho štátu a základných práv, ako sa stanovuje v rokovacom rámci. Preto teraz Čierna Hora musí iniciatívnejšie zintenzívniť a posilniť svoje reformné úsilie – a to najmä v kritických oblastiach, ako je sloboda médií, boj proti korupcii a obchodovanie s ľuďmi – aby splnila predbežné kritériá pre kapitoly 23 a 24. Len po tom, ako sa splnia načrtnuté kritériá, bude EÚ môcť stanoviť požiadavky v oblasti právneho štátu ako záverečné kritériá, ktoré bude Čierna Hora musieť splniť pred uzavretím týchto kapitol.

16. Rada dôrazne nabáda Čiernu Horu, aby preukázala jasnú politickú vôľu a vyvinula významné ďalšie úsilie v **boji proti korupcii a organizovanej trestnej činnosti**, praniu špinavých peňazí a obchodovaniu s ľuďmi vrátane účinného vyšetrovania, stíhania a právoplatných odsúdení a aby zlepšovala zaisťovanie a konfiškáciu majetku pochádzajúceho z trestnej činnosti. Je tiež potrebné, aby trestné súdnictvo dôrazne reagovalo na korupciu na vysokej úrovni. Rada vyzýva Čiernu Horu, aby zaručila bezpečné prostredie priaznivé pre **slobodu prejavu** a nezávislosť médií, a to aj zintenzívnením úsilia o vyšetrenie a vyriešenie prípadov útokov proti novinárom. Je zásadné zabezpečiť nezávislosť národného verejnoprávneho vysielania a vytvoriť účinný samoregulačný mechanizmus, ktorý by sa vzťahoval na všetky mediálne subjekty. Rada zdôrazňuje, že očakáva silný politický záväzok a skutočnú angažovanosť všetkých príslušných inštitúcií a aktérov vo všetkom tomto úsilí. Sú tiež potrebné ďalšie opatrenia na to, aby sa pokračovalo v **reforme verejnej správy** a aby sa posilnila administratívna kapacita a nezávislosť inštitúcií, a to najmä súdnictva.
17. Rada podčiarkuje, že pre obnovenie dôvery voličov je kľúčová **volebná reforma**, a očakáva, že všetky strany prijmú zodpovednosť a obnovia konštruktívny a inkluzívny **politický dialóg v parlamente**, a to aj v rámci práce dočasného parlamentného výboru pre reformu právnych predpisov týkajúcich sa volieb a iných právnych predpisov, a to aj s cieľom pokročiť v procese pristúpenia krajiny.
18. Pokiaľ ide o **hospodárske reformy**, Rada s uspokojením konštatuje, že hospodárstvo naďalej rýchlo rástlo. V súlade so spoločnými závermi v rámci dialógu o hospodárskych a finančných otázkach Rada nabáda Čiernu Horu, aby znížila pomer dlhu k HDP, posilnila fiškálne riadenie, vyriešila zostávajúci objem nesplácaných úverov, zlepšila regulačné prostredie, vypracovala komplexnú stratégiu pre priebežné hodnotenie a obmedzovanie neformálneho hospodárstva, prijala a vykonávala nový legislatívny rámec pre verejné obstarávanie, verejno-súkromné partnerstvá a koncesie a zvýšila účasť na trhu práce.

19. Rada s potešením víta, že Čierna Hora naďalej zohráva konštruktívnu a pozitívnu úlohu v rámci ďalšieho rozvoja **regionálnej spolupráce** a podpory **dobrých susedských vzťahov**.
20. Rada naďalej dôrazne vyjadruje Čiernej Hore uznanie za jej konzistentnú spoluprácu v otázkach zahraničnej politiky, a najmä jej neustále plné zosúlad'ovanie so **spoločnou zahraničnou a bezpečnostnou politikou EÚ**. Víta tiež skutočnosť, že Čierna Hora sa naďalej aktívne zapája do misií a operácií v rámci **spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky**.

SRBSKO

21. Rada víta **celkový pokrok** dosiahnutý v prístupových rokovaníach, v rámci ktorých sa doposiaľ otvorilo [16] z 35 kapitol a 2 kapitoly sa predbežne uzatvorili. Srbsko naďalej pracuje na zosúlad'ovaní svojich právnych predpisov s *acquis* v mnohých oblastiach. Rada však zdôrazňuje, že pokrok súvisiaci s kapitolami týkajúcimi sa právneho štátu a základných práv, ako aj s normalizáciou vzťahov Srbska s Kosovom, ako sa stanovuje v rokovacom rámci, má naďalej zásadný význam a bude určovať celkové tempo prístupových rokovaní. Vykonávanie predbežných kritérií pre kapitoly 23 a 24 má zásadný význam a malo by aj naďalej usmerňovať budúce reformy, čo povedie k dosiahnutiu uspokojivých výsledkov.
22. Poznamenávajúc, že integrácia do EÚ je aj naďalej strategickým cieľom Srbska, Rada nabáda srbské orgány, aby prijali pevný záväzok v súvislosti s európskymi hodnotami a presadzovali ich, a pripomína, že je potrebné, aby srbská vláda v rámci verejnej diskusie túto skutočnosť aktívnejšie a jednoznačnejšie ohlásila.
23. Rada vyzýva Srbsko, aby sa osobitne zameralo na svoje reformné úsilie a významne ho urýchlilo a aby dosiahlo konkrétne a hmatateľné výsledky v zásadných oblastiach s osobitným zameraním sa na **právny štát**.

- Osobitný dôraz je stále potrebné klásť na nezávislosť a celkovú efektívnosť **súdnictva**, a to aj prostredníctvom prebiehajúcej ústavnej reformy, a na účinné vykonávanie reforiem v tejto oblasti. Srbsko musí dosiahnuť konkrétne výsledky a udržateľnú úspešnosť v súvislosti s účinnými vyšetrovaniami, stíhaniami a právoplatnými odsúdeniami, najmä pokiaľ ide o **boj proti korupcii, organizovanú trestnú činnosť a pranie špinavých peňazí**.
- Rastúce obavy vyvoláva nedostatočný pokrok v oblasti **slobody prejavu**. Rada vyzýva Srbsko, aby čo najskôr zaručilo bezpečné prostredie priaznivé pre nerušené uplatňovanie slobody prejavu a nezávislosti médií, a to aj zintenzívnením úsilia o vyšetrovanie prípadov útokov na novinárov. Rada berie na vedomie pokrok, ktorý sa dosiahol pri príprave mediálnej stratégie, vyzýva však Srbsko, aby ju prednostne prijalo a začalo vykonávať transparentným a inkluzívnym spôsobom.
- Srbsko musí naďalej venovať osobitnú pozornosť plnému dodržiavaniu **základných práv** vrátane ochrany najzraniteľnejších skupín, ako aj nediskriminačnému zaobchádzaniu s národnostnými menšinami v celom Srbsku, a to najmä v oblastiach vzdelávania, používania menšinových jazykov, prístupu k médiám a náboženských obradov v menšinových jazykoch. Aj naďalej je dôležité riadne fungovanie rád pre národnostné menšiny. Prípady nenávistných prejavov, zastrašovania a útokov by sa mali riešiť rýchlo a rozhodne. Rada opakovane vyzýva, aby sa účinne vykonávali príslušné strategické dokumenty.
- Okrem toho je potrebné posilniť transparentnosť, kvalitu tvorby právnych predpisov, inkluzívnosť a skutočnú **diskusiu medzi stranami**, to aj prostredníctvom podpory priaznivého prostredia pre občiansku spoločnosť. Naďalej je naliehavo potrebný ďalší pokrok, pokiaľ ide o riadne fungovanie nezávislých orgánov a demokratických inštitúcií vrátane parlamentného dohľadu.
- Rada zdôrazňuje, že v dostatočnom predstihu pred nasledujúcimi **voľbami** je v prvom rade potrebné zaoberať sa predchádzajúcimi odporúčaniami medzinárodných volebných pozorovateľov.
- Rada naďalej zdôrazňuje význam vnútroštátneho riešenia prípadov **vojnových zločinov** a plnej spolupráce s Medzinárodným reziduálnym mechanizmom pre trestné tribunály, a to aj prostredníctvom úplného akceptovania a vykonávania jeho rozsudkov a rozhodnutí. Je potrebné zabrániť akejkoľvek glorifikácii vojnových zločincov.

24. Pokiaľ ide o **hospodárske reformy**, Rada berie s uspokojením na vedomie pokrok, ktorý sa neustále dosahuje. V súlade so spoločnými závermi v rámci dialógu o hospodárskych a finančných otázkach Rada nabáda Srbsko, aby pokračovalo v úsilí o zvýšenie konkurencieschopnosti a dlhodobého a inkluzívneho rastu prostredníctvom štrukturálnych reforiem, a to najmä v sektore energetiky, na trhu práce, ako aj prostredníctvom zlepšenia transparentnosti a predvídateľnosti regulačného prostredia. Ďalej Rada zdôrazňuje, že je potrebné, aby Srbsko zosúladiť svoju obchodnú a energetickú politiku s *acquis* EÚ, a to najmä pokiaľ ide o trh s plynom a projekt Gastrans.
25. Rada opätovne pripomína, že je potrebné, aby Srbsko splnilo svoj záväzok a postupne zosúladiť svoje pozície so **spoločnou zahraničnou a bezpečnostnou politikou EÚ** a aby v prvom rade zvrátilo súčasný negatívny trend.
26. Víta tiež skutočnosť, že Srbsko sa naďalej aktívne zapája do misií a operácií v rámci **spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky**.
27. Rada tiež opätovne vyzýva Srbsko, aby postupne zosúladiť svoje pozície so **spoločnou vízovou politikou EÚ** a prestalo sa od nej ďalej odkláňať.
28. Pokiaľ ide o **dialóg** s Prištinou, ktorý **sprostredkúva EÚ**, je potrebné, aby Belehrad vyvinul ďalšie značné úsilie a prispel k vytvoreniu priaznivého prostredia a tiež aby sa zdržal akéhokoľvek konania, ktoré by sa mohlo vnímať ako provokácia. Rada zdôrazňuje, že súčasný *status quo* nie je udržateľný. Je zásadné, aby sa čo najskôr obnovil dialóg. Komplexná právne záväzná dohoda sa musí zaoberať všetkými otvorenými otázkami v súlade s medzinárodným právom a *acquis* EÚ a musí prispieť k regionálnej stabilite. Uzavretie takejto dohody bez ďalšieho odkladu, ktoré sprostredkuje vysoká predstaviteľka, je kľúčové pre to, aby Srbsko a Kosovo mohli pokročiť na svojej európskej ceste.

Rada opätovne zdôrazňuje, že je potrebné vykonávať všetky minulé dohody, ktoré sa uzavreli v rámci dialógu sprostredkovaného EÚ. Rada v tejto súvislosti víta ďalšiu konsolidáciu dohody o súdnictve a úplné vykonávanie dohody v oblasti telekomunikácií.

Rada však vyjadruje poľutovanie nad tým, že sa nedosiahol žiaden pokrok v súvislosti s dlhotrvajúcim záväzkom vykonávať dohody prijaté v rámci minulého dialógu vrátane vypracovania návrhu štatútu združenia/spoločenstva obcí so srbskou väčšinou v Kosove, úplného vykonávania dohody o integrovanom riadení hraníc, ako aj rozhodného vykonávania dohody o energetike. Rada tiež vyjadruje poľutovanie nad tým, že napriek dokončeniu renovačných prác most Mitrovica ešte nebol otvorený pre všetku dopravu.

29. Rada víta, že sa Srbsko naďalej zapája do viacerých iniciatív v rámci **regionálnej spolupráce**, a vyzýva ho, aby pokračovalo v úsilí o posilnenie **dobrých susedských vzťahov**.

TURECKO

30. Rada opätovne potvrdzuje význam, ktorý prikladá vzťahom EÚ s kľúčovým partnerom Tureckom. Je naďalej odhodlaná udržiavať otvorený a úprimný dialóg s cieľom riešiť spoločné výzvy a spolupracovať v kľúčových oblastiach spoločného záujmu, ako sú migrácia, boj proti terorizmu, hospodárstvo a obchod. Zasadnutie Asociačnej rady EÚ – Turecko, ktoré sa po štyroch rokoch konalo v marci 2019, bolo príležitosťou zhodnotiť stav vzťahov medzi EÚ a Tureckom.

31. Rada vyjadruje Turecku uznanie za významné úsilie, ktoré vynakladá pri poskytovaní útočiska takmer 4 miliónom utečencov a pri riešení ich potrieb. Ďalšie vykonávanie **vyhlásenia EÚ a Turecka**, ktorým sa znižuje počet neregulárnych a nebezpečných prekročení hraníc a chránia životy v Egejskom mori, je v záujme oboch strán a má naďalej kľúčový význam s cieľom zastaviť neregulárnu migráciu. Prioritou naďalej zostáva posilnenie riadenia spoločných hraníc s EÚ. Kým sa nezačne úplne a účinne vykonávať dohoda o readmisii medzi EÚ a Tureckom vo vzťahu ku všetkým členským štátom, mali by sa náležite vykonávať existujúce dvojstranné dohody o readmisii a ustanovenia týkajúce sa readmisie v podobných dohodách a dojednaniach s členskými štátmi EÚ. Spolupráca v oblasti spravodlivosti a vnútorných vecí so všetkými členskými štátmi EÚ má aj naďalej zásadný význam.
32. Rada pripomína svoje závery z júla 2016, v ktorých dôrazne odsúdila pokus o štátny prevrat 15. júla a vyjadrila solidaritu s tureckým ľudom a plnú podporu demokratickým inštitúciám Turecka, opakovane však vyjadrila vážne obavy v súvislosti s neprimeranou mierou a rozsahom opatrení, ktoré úrady prijali v nadväznosti naň. Rada s vážnym znepokojením konštatuje, že viaceré z týchto opatrení zostávajú v praxi v platnosti aj po ukončení výnimočného stavu. Rada pripomína medzinárodné normy a záväzky, ku ktorým sa Turecko prihlásilo a zaviazalo. Rada opätovne vyzýva Turecko, aby bezodkladne zvrátilo všetky tieto negatívne trendy.

33. Rada má mimoriadne obavy v súvislosti s pokračujúcim a hlboko znepokojujúcim zhoršovaním sa situácie v oblasti **právneho štátu a základných práv** vrátane slobody prejavu. Pokračujúci úbytok nezávislosti a zhoršovanie fungovania súdnictva nemožno tolerovať, rovnako ako pokračujúce obmedzovania, zadržiavania, väznenia a iné opatrenia zamerané proti novinárom, akademickým pracovníkom, členom politických strán vrátane poslancov parlamentu, obhajcom ľudských práv, používateľom sociálnych médií a ďalším osobám, ktoré uplatňujú svoje základné práva a slobody. Nedávne súdne konania zamerané na legitímne a zákonné činnosti členov organizácií občianskej spoločnosti vyvolávajú vážne obavy. Turecko sa musí urýchlene a účinne zaoberať týmto negatívnym vývojom a mnohými ďalšími vážnymi nedostatkami a nevyriešenými problémami identifikovanými v správe Komisie. Rada s uspokojením berie na vedomie opätovné zvolanie akčnej skupiny pre reformy a prijatie stratégie reformy súdnictva, na ktoré musia nadväzovať rozhodné a konkrétne kroky zo strany Turecka na vykonanie jeho záväzkov a prezentovanie jasných a hmatateľných výsledkov. Turecko by tiež malo zintenzívniť spoluprácu s Radou Európy a jej príslušnými orgánmi a inštitúciami, riešiť ich kľúčové odporúčania a vykonávať všetky rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva v súlade s článkom 46 EDLP. Rada pripomína, že Benátska komisia kriticky zhodnotila najnovšie zmeny tureckej ústavy, ktorými sa zriadil nový prezidentský systém a odstránili mnohé z predchádzajúcich kontrol a rovnováh, pričom sa ohrozilo oddelenie právomocí. Rada pripomína kľúčový význam slobodných, spravodlivých a transparentných **voleb**. Rada víta vysokú účasť na voľbách do orgánov územnej samosprávy v marci 2019, zároveň však vyjadruje vážne znepokojenie v súvislosti s dodržiavaním zákonnosti a integrity volebného procesu, najmä v kontexte nedávnych rozhodnutí najvyššej volebnej rady.
34. Pokiaľ ide o **hospodárske reformy**, Rada konštatuje pokračujúce znižovanie hospodárskej činnosti a vážnejšie obavy v súvislosti s fungovaním trhového hospodárstva. V súlade so spoločnými závermi v rámci dialógu o hospodárskych a finančných otázkach Rada vyzýva Turecko, aby zvýšilo fiškálnu transparentnosť a dôveryhodnosť, zrušilo opatrenia, ktoré bránia voľnému pohybu zahraničného kapitálu, znížilo vplyv štátu na tvorbu cien a zlepšilo podnikateľské prostredie, a to aj posilnením právneho štátu. Mali by sa odstrániť obchodné alebo obdobné prekážky, ktoré nie sú v súlade s colnou úniou EÚ – Turecko, a to aj v oblasti verejného obstarávania.

35. Rada naďalej očakáva, že Turecko sa jednoznačne zaviazne k **dobrým susedským vzťahom**, medzinárodným dohodám, ako aj k mierovému urovnávaniu sporov, pričom sa v prípade potreby obráti na Medzinárodný súdny dvor. Rada pripomína a potvrdzuje predchádzajúce závery Rady a Európskej rady vrátane záverov Európskej rady z 22. marca 2018, v ktorých sa dôrazne odsúdili pokračujúce nezákonné aktivity Turecka vo východnom Stredozemí a v Egejskom mori. Rada vyjadruje vážne obavy nad protiprávnymi vrtnými prácami, ktoré táto krajina v súčasnosti vykonáva vo východnom Stredozemí, a odsudzuje, že Turecko doteraz nereagovalo na opakované výzvy Európskej únie o zastavenie tejto činnosti. Rada zdôrazňuje závažný bezprostredný negatívny vplyv takejto nezákonnej činnosti na celú škálu vzťahov medzi EÚ a Tureckom. Rada vyzýva Turecko, aby prejavilo zdržanlivosť, rešpektovalo zvrchované práva Cypru a zdržalo sa akejkolvek takejto činnosti. EÚ bude pozorne monitorovať vývoj a je pripravená primerane reagovať a v plnej miere prejsť solidaritu s Cyprom. Rada vyzýva Komisiu a Európsku službu pre vonkajšiu činnosť, aby bezodkladne predložili možnosti primeraných opatrení.

Rada okrem toho, ako sa uvádza v jej záveroch z 11. decembra 2006 a z 26. júna 2018, ktoré následne potvrdila Európska rada, ako aj vo vyhlásení z 21. septembra 2005, vyzýva Turecko, aby splnilo svoje záväzky vyplývajúce z rokovacieho rámca, vrátane úplného nediskriminačného vykonávania dodatkového protokolu k dohode o asociácii voči všetkým členským štátom. Rada zdôrazňuje, že nevyhnutnosťou je uznanie všetkých členských štátov. Turecko sa musí vyhnúť hrozbám a činnostiam, ktoré poškodzujú dobré susedské vzťahy, normalizovať svoje vzťahy s Cyperskou republikou a rešpektovať zvrchovanosť všetkých členských štátov EÚ v súvislosti s ich pobrežnými vodami a vzdušným priestorom, ako aj všetky ich zvrchované práva, okrem iného vrátane práva na prieskum a ťažbu svojich prírodných zdrojov, v súlade s právom EÚ a medzinárodným právom vrátane Dohovoru OSN o morskom práve. EÚ je aj naďalej odhodlaná dosiahnuť komplexné riešenie cyperského problému. V tejto súvislosti Rada pripomína, že je naďalej veľmi dôležité, aby sa Turecko zaviazalo a prispievalo k takémuto riešeniu vrátane jeho vonkajších aspektov, v rámci OSN v súlade s príslušnými rezolúciami BR OSN a v súlade so zásadami, na ktorých je založená EÚ, a s *acquis*.

36. Rada opätovne vyzýva Turecko, aby postupne zosúladiť svoje pozície so **spoločnou zahraničnou a bezpečnostnou politikou EÚ** a aby v prvom rade zvrátilo pretrvávajúci negatívny trend, a pripomína svoju pozíciu k prístúpeniu členských štátov k medzinárodným organizáciám.
37. Rada konštatuje, že Turecko sa naďalej vzdáľuje od Európskej únie. Pripomínajúc svoje závery z 26. júna 2018 Rada konštatuje, že prístupové rokovania s Tureckom sa preto v podstate zastavili a nie je možné zvažovať otváranie alebo uzavretie žiadnych ďalších kapitol a nepočíta sa so žiadnym ďalším úsilím o modernizáciu colnej únie medzi EÚ a Tureckom.

PROCES STABILIZÁCIE A PRIDRUŽENIA

SEVEROMACEDÓNSKA REPUBLIKA

38. Potvrdzujúc svoje závery z 26. júna 2018 Rada s potešením víta historickú a jedinečnú Dohodu z Prespy a Zmluvu o dobrých susedských vzťahoch s Bulharskom a berie na vedomie odporúčanie Komisie začať prístupové rokovania so Severomacedónskou republikou na základe pozitívneho hodnotenia dosiahnutého pokroku a splnenia podmienok, ktoré určila Rada. Rada sa vzhľadom na obmedzený čas a dôležitosť záležitosti k tejto otázke vráti s cieľom čo najskôr, najneskôr však v októbri 2019, dosiahnuť jasné a vecné rozhodnutie o tejto veci.

ALBÁNSKO

39. Potvrdzujúc svoje závery z 26. júna 2018 Rada berie na vedomie odporúčanie Komisie začať prístupové rokovania s Albánskom na základe pozitívneho hodnotenia pokroku, ktorý krajina dosiahla, a splnenia podmienok, ktoré Rada určila. Rada sa vzhľadom na obmedzený čas a dôležitosť záležitosti k tejto otázke vráti s cieľom čo najskôr, najneskôr však v októbri 2019, dosiahnuť jasné a vecné rozhodnutie o tejto veci.

BOSNA A HERCEGOVINA

40. Rada berie na vedomie **stanovisko Komisie** v súvislosti so žiadosťou o členstvo Bosny a Hercegoviny v EÚ. Rada bude tento dokument naďalej dôkladne skúmať a k záležitosti sa vráti neskôr v priebehu tohto roka. Rada nabáda Bosnu a Hercegovinu, aby bez ďalšieho odkladu prišla k vytvoreniu vlády s cieľom uskutočniť potrebné reformy. Stranícka politika a nedostatok vôle pristupovať ku kompromisom by nemali blokovať legitímne ambície občanov Bosny a Hercegoviny pokročiť na ceste do Európskej únie.

KOSOVO

41. Rada potvrdzuje, že je dôležité, aby sa pokračovalo vo **vykonávaní dohody o stabilizácii a pridružení (SAA)** s Kosovom. Táto výlučná dohoda EÚ, ktorou nie sú dotknuté pozície členských štátov k štatútu Kosova, poskytuje zmluvný rámec medzi EÚ a Kosovom. V súlade s európskou perspektívou tohto regiónu ponúka Kosovu príležitosť na udržateľný pokrok a zblížovanie sa s Úniou a vytvára obchodné a investičné príležitosti. Rada berie na vedomie pokrok, ktorý sa dosiahol vo vykonávaní európskeho programu reforiem, a vyzýva, aby sa rýchlo vykonali zostávajúce opatrenia. Vyzýva všetkých politických aktérov, aby sa urýchlene opäť sústredili na reformy a pokročili v európskej agende Kosova v prospech občanov.
42. Rada vyjadruje hlboké poľutovanie nad rozhodnutím vlády uložiť jednostranné zvýšenie colných sadzieb až do výšky 100 % na dovozy zo Srbska a z Bosny a Hercegoviny v novembri 2018, čo je v rozpore so záväzkami vyplývajúcimi zo Stredoeurópskej dohody o voľnom obchode (CEFTA) a s duchom dohody o stabilizácii a pridružení, ako aj nad rozhodnutím o zavedení necolných prekážok. Rada pripomína, že týmito rozhodnutiami sa narúša regionálna spolupráca vrátane regionálneho hospodárskeho priestoru a je potrebné ich bezodkladne odvolať.

43. Rada víta prijatie dôležitých právnych predpisov v oblasti **právneho štátu a reformy verejnej správy** a naliehavo vyzýva Kosovo, aby tieto právne predpisy účinne vykonávalo.
44. Je potrebné rázne riešiť **korupciu a organizovanú trestnú činnosť**. Rada je naďalej znepokojená politickými zásahmi a prijímaním do zamestnania, ktoré sa nezakladá na zásluhách, a vyjadruje poľutovanie nad tým, že na oficiálne pozície sa vymenúvajú osoby odsúdené za vojnové zločiny, čo je v rozpore s európskymi hodnotami.
45. Rada pripomína, že je dôležité riešiť dlhodobé nedostatky **volebného procesu** v Kosove a riadiť sa pritom odporúčaniami predchádzajúcich volebných pozorovateľských misií EÚ. Mimoriadne voľby primátora 19. mája 2019 ukázali, že nedostatky pretrvávajú, a to aj pokiaľ ide o predvolebné aktivity, ktoré obmedzovali možnosť plnej demokratickej účasti vo voľbách.
46. Rada so znepokojením konštatuje, že celková situácia na severe Kosova naďalej predstavuje osobitné výzvy v oblasti organizovanej trestnej činnosti, korupcie a slobody prejavu.
47. Je potrebné, aby sa na celom území Kosova posilnila účinná podpora a ochrana **ľudských práv** vrátane úplnej ochrany kultúrneho a náboženského dedičstva. Je potrebné riešiť začlenenie a ochranu osôb patriacich k menšinám a Rómov, a to aj ďalším úsilím o vykonávanie existujúceho právneho rámca, a zaistiť bezpečné prostredie a ochranu ich vlastníckych práv, ako aj posilňovanie sociálnej súdržnosti.
48. Rada berie na vedomie ďalší pokrok v **boji proti radikalizácii, extrémizmu a terorizmu**. Ďalšie úsilie treba vynaložiť v oblasti boja proti financovaniu terorizmu, ako aj v oblasti rehabilitácie a reintegrácie. Rada v tejto súvislosti osobitne zdôrazňuje potrebu účinnej a intenzívnej regionálnej a medzinárodnej spolupráce vrátane spolupráce s Europolom a Eurojustom, pri plnom rešpektovaní ich pravidiel a bez toho, aby boli dotknuté pozície členských štátov týkajúce sa statusu.

49. V súlade so spoločnými závermi v rámci dialógu o hospodárskych a finančných otázkach Rada vyzýva Kosovo, aby prijalo potrebné opatrenia na dodržiavanie fiškálnych pravidiel, zvýšilo úsilie v boji proti neformálnemu hospodárstvu, aktívne riešilo vysokú nezamestnanosť, najmä mladých ľudí a žien, aby viac investovalo do vzdelávania a aby využívalo potenciál energie z obnoviteľných zdrojov a úspor energie.
50. Rada naliehavo vyzýva Kosovo, aby pokračovalo v dodržiavaní záväzkov týkajúcich sa špecializovaných komôr, a to v plnom súlade so svojimi medzinárodnými záväzkami a vlastným právnym poriadkom, čím preukáže skutočné úsilie o zabezpečenie právneho štátu, základných slobôd, spravodlivosti a zmierenia. Existujúci právny rámec umožňuje riadne vyšetrovanie a trestné stíhanie všetkých údajných vojnových zločinov.
51. Rada naliehavo vyzýva Kosovo, aby naďalej úzko a účinne spolupracovalo s misiou EULEX. Rada predovšetkým očakáva, že v súvislosti s trestnými alebo občianskymi spismi, ktoré misia EULEX odovzdala príslušným justičným orgánom v Kosove, sa prijmu náležité nadväzujúce opatrenia.
52. Pokiaľ ide o **dialóg** s Belehradom, ktorý **spostredkúva EÚ**, je potrebné, aby Priština ďalej vynakladala podstatné úsilie a prispela k vytvoreniu priaznivého prostredia a zároveň sa zdržala akéhokoľvek konania, ktoré by sa mohlo vnímať ako provokácia. Rada zdôrazňuje, že súčasný *status quo* nie je udržateľný. Je zásadné, aby sa čo najskôr obnovil dialóg. Komplexná právne záväzná dohoda sa musí zaoberať všetkými otvorenými otázkami v súlade s medzinárodným právom a *acquis* EÚ a musí prispieť k regionálnej stabilite. Uzavretie takejto dohody bez ďalšieho odkladu, ktoré sprostredkuje vysoká predstaviteľka, je kľúčové pre to, aby Kosovo a Srbsko mohli pokročiť na svojej európskej ceste.
- Rada opätovne zdôrazňuje, že je potrebné vykonávať všetky minulé dohody, ktoré sa uzavreli v rámci dialógu sprostredkovaného EÚ. Rada v tejto súvislosti víta ďalšiu konsolidáciu dohody o súdnictve a úplné vykonávanie dohody v oblasti telekomunikácií.

Rada však vyjadruje poľutovanie nad tým, že sa nedosiahol žiaden pokrok v súvislosti s dlhotrvajúcim záväzkom vykonávať dohody prijaté v rámci minulého dialógu vrátane vypracovania návrhu štatútu združenia/spoločenstva obcí so srbskou väčšinou v Kosove, úplného vykonávania dohody o integrovanom riadení hraníc, ako aj rozhodného vykonávania dohody o energetike. Rada tiež vyjadruje poľutovanie nad tým, že napriek dokončeniu renovačných prác most Mitrovica ešte nebol otvorený pre všetku dopravu.

53. Rada pripomína, že pokrok v normalizácii vzťahov so Srbskom je základnou zásadou dohody o stabilizácii a pridružení a tvorí základ rozvoja vzťahov a spolupráce medzi EÚ a Kosovom.
54. Rada uznáva význam **liberalizácie vízového režimu** pre občanov Kosova. Komisia predložila v máji 2016 formálny návrh, aby sa Kosovo presunulo na zoznam štátov, ktoré nepotrebujú víza na vstup do schengenského priestoru, a v júli 2018 predložila správu o plnení ostávajúcich kritérií. V marci 2019 podporil Európsky parlament návrh Komisie v prvom čítaní. V súčasnosti posudzuje rozhodnutie o návrhu Rada.
